

Vető vétó

Dr. Áder János köztársasági elnök alkotmányos vétót emelt, ún. előzetes normakontrollal - amelyet a parlament végül is saját akaratból nem vállalt, bár jogában állt volna - az Alkotmánybírósághoz (AB) fordult a választási eljárásról szóló új törvény(nek látszó jogi termék) dolgában. Ez a félig teli, félig üres pohár esete, avagy az okos lány „királyi” ajándéka, aki hozott is meg nem is Mikulásra valamit. Ambivalens helyzet: e döntéssel a FIDESZ azt kapta ajándékkul, amit a többiek, az ellenzék és a választópolgár büntetésül. Ez kicseng a fogadtatásokból.

Nagy kár, hogy az elnök 10,5 oldalas indítványához egyoldalas kommuniké kapcsolódik. Bár ne lenne, mert e jogi hatás nélküli kinyilatkoztatás itt-ott hajmeresztő szerezmenmosdatás, vágyat kivetítő illúzió, sőt ellent is mond az államfőhöz befutó megkereséseknek, de magának az indítványnak is. Íme! *„Megállapítottam, hogy az új választási eljárási törvény minden választáson induló párt és képviselőjelölt számára garantálja a szabad és demokratikus választásokon való, európai mércével is alkotmányos megmérettetés lehetőségét.”* Nos: ez a pártok vonatkozásában nem igaz, egyébként pedig hol marad a polgárnak szóló garancia? Említésre sem méltó?! *„Megállapítottam továbbá azt is, hogy a választási eljárási törvény számos új – korábban nem alkalmazott – szabályt vezet be, amelyeket senki alkotmányos kritikával nem illetett.”* Nos: senkik volnának azok a rendszerváltó demokraták, akik éppen a kérdéses napon 4 nyomtatott oldalon tették közzé közjogilag precíz kiáltványukat az efféle jogalkotás elemi visszásságairól (2012.12.06 nol: Európához! címmel). *„A legtöbb kritika a választási névjegyzékbe történő önkéntes feliratkozással kapcsolatos szabályokat érintette. Megállapítottam, hogy a feliratkozás két formáját – a határon túl élő, magyar lakóhellyel nem rendelkező választópolgárok, valamint a Magyarországon élő nemzetiségi választópolgárok regisztrációját – semmilyen alkotmányos kifogás nem érte.”* Nos: ez baki és csúsztatás, három okból. A) Az indítvány 6. oldalán az államfő kijelenti, hogy – leegyszerűsítve - a regisztráció Alaptörvény részét képező normáit nem vizsgálta. Most nem, de kevéssel ezelőtt átengedte, azaz önhibára mentséggként hivatkozni álságos. B) Nem valós, hogy semmilyen alkotmányos kifogás nem érte mindezt, mivel éppen az indítványban is megjelölt alapjogi teszt és strasbourgi gyakorlat mentén zuhogott a kritika a választójog általános jellegének megnyirbálására. Mértékvesztés. C) Maga az indítvány is írja: nincs elfogadható oka annak, hogy az éppen itt tartózkodó külföldi magyarok már miért nem regisztrálhatnak személyesen is, s miért van lakcímhez kötve a honi kör feliratkozása? Kifogás nuku? Más írta az indítványt, s más a kommunikét?

Az első ilyenfajta elnöki indítvány csak magában nézve kielégítő. Ami benne van, alapos meglátás és megindokolás. Valóban: a kapkodó, összefüggéstelen, egyes alapjogok iránt érzéketlen és logikátlan norma-rendezés – kampánytól, közvélemény-kutatástól a kereskedelmi médián át a hatályba léptetésig – bornírt hibák sorozata, mint rendszeren mostanában. A több mint 300 § tengerében rengeteg további „szarvast” lehetne még találni. Mégis a hiányérzet a legerősebb effektus. Összehasonlításként: amikor Sólyom László nyújtott be az AB-hez alkotmányossági vétót, akkor annak színvonala 80-90 %-os volt. Áderé most ennek kb. a fele. Taktikailag ügyes munka, ám stratégiaileg érint(het)etlen, súlytalan dolgozat. Pseudó fájdalom-csillapító a kormányoldalnak, hogy könnyebb legyen lenyelni a békát. Andalító nyugtató a külföldi barátoknak, szövetségeseeknek. Csakhogy a kimért adagolás nem igazság.

A köztársasági elnök ez idáig (közép)súlyos törvényalkotási hibák esetében is politikai vétót alkalmazott, tehát a Háznak küldte vissza a hibás törvényt /rapid/ orvoslásra, nem pedig az AB-ét hozta helyzetbe. Hibázott. Az Alaptörvény (AT) nyomán ugyanis a lényeges, vagyis az érdemre kiható eljárási hiba önmagában véve is alaptörvény-sértés, ún. közjogi érvénytelenségi ok – AB kompetenciával a végponton. Ez az egész „műre” kihat, mely esetén nem mérlegelhetné a követendő utat az elnök. Mégis megtette. Szintén a nol.hu-n és azonos

napon Lencsés Károly Áder ma dönt az árcédulás kampányról, regisztrált szavazókról címmel szedte profi módon, megalapozottan csokorba a súlyosan házszabály-ellenes, ezért AT-ellenes mozzanatok. Szóra sem érdemes, vitára se méltó mindez? Államfői kommuniké: „Az elfogadott törvény alkotmányosságát alapos vizsgálatnak vettem alá. Ennek során megvizsgáltam elfogadásának módját, valamint alkotmányosságának formai és tartalmi kritériumait.” Nos: ennyi? Rendben volt tehát a mód és a forma – a tartalom kritériumain túl is? Egyetlen bátor(talan) érv sem ad igazolást? Felesleges?

Az ilyen karakterű elvételek, ürök, hibák, őszintétlenségek, taktikai kifogások a honi és a nemzetközi közvélemény szemében talán elfedhetik a „nagy egész” közjogi sérülékenységet, alapvető képtelenségeit? Tartósan biztosan nem! Azért nem, mert ez az úzus általában is leszerepelt a parlamenti többség oldalán, ha valamiféle incifinci korrekció - a hiba okainak beismerése nélkül – elkerülhetetlen (volt). Nem jó, hogy e sorba az államfő is beállni látszik.

Ez az egyrészt-másrészt praktikája, mely néhol önleplező. Három adalék. 1) Az indítvány nemzetközi jogi szemléjéből sajnálatosan kimaradt az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának ide vágó 21. cikke. De elmaradt az Európai Parlament 2012.02.16-i állásfoglalásának intelme is a politikai verseny és hatalomváltás tisztességes feltételeiről. Vajon miért? 2) Az államfő talán „lázcsillapítóként” megjegyzi, hogy beadványához az AB részére csatolta a pártok észrevételeit. Ez közjogilag smafu, az elbírálást nem segíti, a demokratikus ellenzék pedig nem képes önmagától is az AB elé járulni. 3) Az indítvány esengve kéri, hogy a tartalmilag összefüggő egyebekre is térjen ki az AB, ám ezt alkalmasint nem teheti, mert az indítványhoz, annak határozott kérelméhez, konkrétumaihoz kötve van. Sőt, az sem járja, hogy az AB „részletesen fejtse ki... az alkotmányos követelményeket”, mivel a hatalommegosztás rendjében bíró és nem tanácsadó.

Nota bene: a magyar szisztémában az államfő politikailag semleges, kiegyensúlyozó közhatalmi tényező.

Kolláth György alkotmányjogász www.kollath.com